

गर्भवती महिला, अर्भक व लहान बालकांसाठी राष्ट्रीय लसीकरण वेळापत्रक

लस	कधी द्यावे	मात्रा	मार्ग	जागा
गर्भवती महिलांसाठी				
टी.टी.-1	गरोदरपणाच्या सुरुवातीला	0.5 मि.ली.	अंतःस्नायूत	दंडाच्या वरच्या बाजूला
टी.टी.-2*	टी.टी. दिल्यानंतर 4 आठवड्यांनी	0.5 मि.ली.	अंतःस्नायूत	दंडाच्या वरच्या बाजूला
टी.टी.-बुस्टर	जर मागील टी.टी. दिल्यानंतर 3 वर्षांच्या आत गरोदर राहिल्यास	0.5 मि.ली.	अंतःस्नायूत	दंडाच्या वरच्या बाजूला
अर्भकांसाठी				
बी.सी.जी.	जन्मतः/शक्य तितक्या लवकर/एक वर्ष पूर्ण होण्याआधी	0.1 मि.ली. (1 महिना आतील बालकांना 0.05 मि.ली.)	त्वचेमध्ये (अंतःत्वचा)	डाव्या दंडाच्या वरच्या बाजूला
हिपॅटायटीस बी जन्मतः	जन्मल्यानंतर 24 तासांच्या आत	0.5 मि.ली.	अंतःस्नायूत	डाव्या मांडीच्या मध्य भागी बाहेरील बाजूला
ओ.पी.व्ही. झिरो डोस	जन्मतः/शक्य तितक्या लवकर/15 दिवसापर्यंत	2 थेंब	तोंडावाटे	तोंडावाटे
ओ.पी.व्ही. 1, 2 व 3	जन्मल्यानंतर 6, 10 व 14 वा आठवडा पूर्ण झाल्यावर	2 थेंब	तोंडावाटे	तोंडावाटे
पेंटाव्हॅलेंट (पंचगुणी) 1, 2 व 3	जन्मल्यानंतर 6, 10 व 14 वा आठवडा पूर्ण झाल्यावर	0.5 मि.ली.	अंतःस्नायूत	डाव्या मांडीच्या मध्य भागी बाहेरील बाजूला
आय.पी.व्ही. - 1, 2	जन्मल्यानंतर 6 व 14 वा आठवडा पूर्ण झाल्यावर - ओ.पी.व्ही. 1 व 3 -या डोस सोबत एक वर्ष पूर्ण होण्याआधी	0.1 मि.ली.	त्वचेमध्ये (अंतःत्वचा)	उजव्या दंडावर
गोवर - 1	जन्मल्यानंतर 9 महिने पूर्ण झाल्यावर	0.5 मि.ली.	अर्ध त्वचेत	उजव्या दंडाच्या वरच्या बाजूला
जीवनसत्व अ-1	जन्मल्यानंतर 9 महिने पूर्ण झाल्यावर/गोवर लसी सोबत	1 मि.ली. (1 आय.यू)	तोंडावाटे	तोंडावाटे
बालकांसाठी				
डी.पी.टी. बूस्टर - 1	16 ते 24 महिने	0.5 मि.ली.	अंतःस्नायूत	डाव्या मांडीच्या मध्य भागी बाहेरील बाजूला
ओ.पी.व्ही बूस्टर	16 ते 24 महिने	2 थेंब	तोंडावाटे	तोंडावाटे
एमएमआर	15 महिने पूर्ण झाल्यावर	0.5 मि.ली.	अर्ध त्वचेत	उजव्या दंडाच्या वरच्या बाजूला
लस	कधी द्यावे	मात्रा	मार्ग	जागा
जीवनसत्व अ 2 ते 9	16 महिने व नंतर प्रत्येक सहा-सहा महिन्यांनी 5 वर्ष पूर्ण होई पर्यंत	2 मि.ली. (1 आय.यू)	तोंडावाटे	तोंडावाटे

डी.पी.टी. बूस्टर - 2	5 ते 6 वर्ष	0.5 मि.ली.	अंतःस्नायूत	दंडाच्या वरच्या बाजूला
टी.टी.	10 व 16 वर्ष	0.5 मि.ली.	अंतःस्नायूत	दंडाच्या वरच्या बाजूला

* प्रसुतीच्या 36 आठवड्यापूर्वी टी.टी.2 अथवा बूस्टर डोस द्यावा. आधी दिला नसल्यास 36 आठवड्यानंतर सुद्धा द्यावा. गरोदरपणात टी.टी. चे इंजेक्शन दिले नसल्यास प्रसुतीच्या वेळेस द्यावे.

*** एकात्मिक बाल विकास योजनेनुसार जीवनसत्व अ चा दूसरा ते नववा डोस 1 ते5 वयोगटातील बालकांना वर्षातून दोनदा विशेष फेरीत द्यावी.

या सर्व लसीकरणाच्या सुविधा प्राथमिक आरोग्य केंद्रात, सराकारी किंवा निमसरकारी दवाखाना अथवा इस्पितळात मोफत दिल्या जातात. आरोग्य केंद्रामार्फत बालकांचे लसीकरण करण्यासाठी शाळा, अंगणवाडी, समाजमंदिर इत्यादी ठिकाणी बाह्य लसीकरण सत्रे आयोजित केली जातात. आरोग्य स्वयंसेविका घरोघरी जाऊन पालकांना लसीकरणाचे महत्त्व पटवून देण्याचे काम करतात आणि बालकांना जवळच्या आरोग्य केंद्रात अथवा दवाखान्यात लसीकरणासाठी घेऊन जाण्यास प्रवृत्त करतात.

Vaccine	Due age (Completed weeks/months/years)	Max age	Dose	Route	Site
TT-1	Early in pregnancy	Give as early as possible in pregnancy	0.5 ml	Intramuscular	Upper arm
TT-2*	4 weeks after TT-1*		0.5 ml	Intramuscular	Upper arm
TT-Booster	If received 2 TT doses in a pregnancy within the last 3 years*		0.5 ml	Intramuscular	Upper arm
BCG**	At birth	Till one year of age	(0.05 ml until 1 month) 0.1 ml beyond age 1 month	Intradermal	Upper arm left
Hepatitis B – Birth dose**	At birth	Within 24 hours	0.5 ml	Intramuscular	Anterolateral side of mid-thigh – LEFT
OPV-0**	At birth	Within the first 15 days	2 drops	Oral	Oral
OPV 1, 2 & 3	At 6 weeks, 10 Weeks & 14 Weeks	Till 5 years of age	2 drops	Oral	Oral
Pentavalent 1, 2 & 3 (Diphtheria+ Pertusis+Tetanus+ Hepatitis B+ Hib)	At 6 weeks, 10 Weeks & 14 weeks	1 year of age	0.5 ml	Intramuscular	Anterolateral side of mid-thigh –LEFT
IPV (Inactivated Polio Vaccine)	At 6 & 14 weeks	1 year of age	0.1 ml	Intradermal	Upper Arm – RIGHT
Measles dose	At 9 -12 months.	5 years of age	0.5 ml	Subcutaneous	Upper Arm – RIGHT
Vitamin A (1 st Dose)	At 9 months	5 years of age (1 lakh IU)	1 ml	Oral	Oral
MMR	15 months	5 years of age	0.5 ml	Subcutaneous	Upper arm – Right
DPT Booster – 1	16-24 months	7 years of age	0.5 ml	Intramuscular	Anterolateral side of mid-thigh – LEFT
Vaccine	Due age (Completed weeks/months/years)	Max age	Dose	Route	Site
OPV Booster - 1	16-24 months	5 years	2 drops	Oral	Oral
Vitamin A (2 nd)	At 16 months. Then one	Up to the age of 5	2 ml (2 lakh)	Oral	Oral

to 9 th dose)	dose every 6 months	years	IU)		
DPT booster – 2	5-6 years	7 years of age	0.5 ml	Intramuscular	Upper arm
TT	10 years & 16 years	16 years	0.5 ml	Intramuscular	Upper arm

* Give TT-2 or booster doses before 36 weeks of pregnancy. However, give these even if more than 36 weeks have passed. Give TT to a woman in labour, if she has not previously received TT.

** At birth in all institutional deliveries.

Immunization services are given free of cost in health post , Medical college & peripheral hospitals, Govt. & Semi Govt. dispensaries and hospitals. Health Posts are also conducting field camps for immunization. Community health workers are visiting house to house to motivate eligible parents for immunization of children by visiting nearby health facilities.